

19. ՀԱՐՍՆԵՐՆ ՈՒ ՏԱԼԸ

Ընում ա շինում մի թագավոր: Էդ թագավորին ունենում ա իրեք տղա, մի աղջիկ: Թագավորի ծերացած ժամանակն ա ընում, կանչում ա իրա իրեք տղին, ասում ա.— Ա՛յ որդիք, ես մեռնում եմ, ձեզ մի վասիաթ ունեմ անելու:

Տղեքն ասում են.— Արա՛, ա՛յ հեր:

Ասում ա.— Իմ վասիաթը ձեզ էս ա, որ դուք իրեք աղպեր եք, մի քիր, էդ քվորը ընենց պտի պահեք, որ մի թող էլա չվեզա վրին:

Տղեքն ասում են.— Շա՛տ լավ, ա՛յ հեր, մենք իրեք աղպեր՝ մի քիր ունենք, էն էլ լավ չպահե՛նք: Ընե՛նց պահենք, որ մեր աչքի լսիցն ավելի:

Հերն ասում ա.— Դե գնացե՛ք, աստված ձեզ օրշնի:

Հերը մեռնում ա: Տանում են լավ հանդեսով թաղում են, գալիս են տուն, իրանց մենծ աղպորը դնում են հոր տեղը թագավոր: Իրեք աղպերն էլ պսակված են ըլնում: Ըդոնց սովորությունը ըլնում ա ավի գնալ:

Ինչ որ անում են, քվորը հարցնում են.— Ա՛յ քիր, էս բանը պտի անենք, անե՛նք թե չէ: Քիրը հոժարանում էր՝ անում ին, հոժարանում չէր՝ չին անում:

Մի տարի, էրկու տարի, ըդոնց կնանիքը տեհան, որ իրանց

մարդիկը իրանց բանի տեղ չեն դնում, ուշը-մտքները քցել են քվոր վրա: Էդ կնանիքը բախլեցին էդ աղջկանը, ուղեցան մի հնար անեն, որ աղջիկը աղպորտանց աչքիցն ընկնի:

Գնացին մի պառավի մոտ, ասեցին.— Պառավ, քեզ կղնենք ղանթարի մի թայը, ոսկին կլցնենք մի թայը, մի հնար արա՛, էս աղջկանը քցենք իրա աղպորտանց աչքիցը:

Պառավն ասեց.— Գնացե՛ք, թագավորի տղերանցը իրեք հատ քյահլան ձի ունեն՝ գոմովը կապած, քարը վե կալեք, տվեք մեկի ոտը կոտրեք, դուք էլ նոթներդ կիտեք նստեք, ո՛նչ կիրակուր էփեք, ո՛նչ էլ տուն սրբեք, նոթներդ կկիտեք կնստեք: Կգան բարով կտան, բարովը չեք առնի: Ընդոնք կհարցնեն, թե. «Ի՞նչ ա էլե, մեր բարովը չեք առնում»: Ընդե դուք ասեք. «Դուք էլ չըլնեք, ձեր քիրն էլ. ընքան էրես եք տվե, որ չենք կարում մի բան ասի: Ասեցինք՝ էրեխեն ջուր ա ուզում, փառչը լցրա տո՛ւ, նա ինադ արեց, քարը վե կալավ, զնաց մտավ գոմը, տվեց քյահլան ձիու ոտը կոտրեց»: Դրանով էլ էդ աղջիկը աղպորտանց աչքիցը կընկնի:

Կնանիքը եդ դառան տուն, զնացին քարը վե կալան, զնացին գոմը, տվեցին ձիու ոտը կոտրեցին, եդ դառան տուն, իրեքով էլ նոթները կիտեցին նստեցին, ո՛նչ տուն սրբեցին, ո՛նչ կիրակուր էփեցին:

Իրիկունը մարդիկն էկան տուն, տեհան, որ կնանիքը նոթները կիտած նստած են: Բարով տվեցին, բարովները շառան կնանիքը:

Տղեքը հարցրին.— Էդ ի՞նչ խաբար ա, որ ո՛նչ կիրակուր էք էփե, ո՛նչ տուն եք սրբե, բարով ենք տալի, մեր բարովն էլ չեք առնում, ի՞նչ ա էլե, ասե՛ք, տենանք:

Կնանիքը վե կալան ասեցին.— Ո՛նչ դուք ըլնեք, ո՛նչ ձեր քիրը. չենք կարում մի բան ասի, ասեցինք. «Վե կաց էրեխեն ջուր ա ուզում, ջուր տո՛ւ, ինադ արեց, վե կացավ, քարը վե կալավ, տվեց ձեր քյահլան ձիու ոտը կոտրեց, վե քցեց գոմի միջին»:

Աղպերտինքն ասեցին.— Մի՛ ձի չի՛, տասը ձի էլ նրան դուրբան ա:

Կնանոնց սիրտը պատռեց, առավոտը լիսը բացվեց, էլի վե կացան, իրեքն էլ զնացին պառավի մոտն, ասեցին.— Պառավ, չէլավ, հունար ունես՝ խարջա՛՛:

¹ Գործ դիր (Մ. Բ.):

Պառաւմն ասեց.— Վե կացեք, գնացեք թունդիրը վառե՛ք, մեկիդ էրեխան քցեք թունդիրը վառեք, էլի նոթներդ կկիտեք կներստեք. իրիկունը ձեր մարդիկը որ կգան տուն՝ էլի բարով կտան, չեք առնի, էլի կիրակուր չեք էփի, ո՛նչ էլ տուն կսրեք:

Եդ դառան կնանիքը էկան տուն, թունդիրը վառեցին, էրեխուն քցեցին թունդիրը վառեցին, իրանք գնացին, նոթները կիտեցին նստեցին:

Իրիկունը մարդիկն էկան տուն, տեհան էլի ո՛նչ տուն սըրբած, ո՛նչ կիրակուր էփած: Բարով տվին, բարովները չառան:

Ասեցին.— էս ի՞նչ ա էլե, էս էրկու օր ա դուք ըսենց եք անում:

Ասեցին.— Ո՛նչ դուք ըլնեք, ո՛նչ ձեր քիրը, ասինք. «Պղինձը ջուր լցրա տո՛ւ, դնենք թունդրի վրա բան էփենք», նա վե կալաւ էրեխուն, քցեց թունդիրը՝ վառեց:

Աղպերտինքն ասեցին.— Տասը էրեխա էլ մեր քվորը դուրբան ա՛:

Հաց կերան, քնեցին: Էգսի առավոտը էլի մարդիկը գնացին ավի, կնանիքը վե կացան գնացին պառավի մօտը:

Ասեցին.— Պառա՛ւ, ճար ունես՝ տե՛ս, ըդով էլ շէլավ, մենք կմեռնենք:

Պառաւմն ասեց.— էլ ուրիշ հնար չկա. կէթաք իրեք հատ աղի բաղարջ կթխեք, էս պուճուր օձն էլ կտամ ձեզ, կտանեք կքցեք փարչի մեջը, աղի բաղարջը կտաք իրիկունը կուտի, կքնի, կծարավի, ջուր կուզի՝ ջուրը կտաք, կխմի, օձը կէթա փորը, կմենծանա, կճուտակաւի, փորը կուտի, ըդով էլ իրա աղպորտանց աչքիցը կընկնի:

Կնանիքը եդ դառան էկան տուն, իրեք հատ աղի բաղարջ թխեցին: Իրիկունը մարդիկն էկան տուն, նստեցին հաց ուտելու, իրեք հատ աղի բաղարջը դրեցին աղջկա առաջը՝ կերավ: Հացը կերան պրծան, վեկացան քնեցին: Կնանիքը տարան փարջը ջուր լցրին, օձը քցեցին մեջը, տարան դրեցին աղջկա կուշտը:

Գշերվա մի վախտը աղջիկը զարթնեց, աղպորտանցը ձեն տվեց, թե.— Մարավ եմ, մի քիչ ջուր տվեք ինձ:

Աղպերտինքը ձեն տվեցին կնանոցը, թե.— Մեկդ վե կացեք, ջուր տվե՛ք քվորս՛:

Կնիկն ասեց.— Փարշը լցրած կողքին դրած ա, թող վեր ունի, խմի:

Աղջիկն էլ վե կալավ փարշը՝ միամիտ խմեց. օձը գնաց փորը: Քնեց աղջիկը. առավոտը վե կացավ, էլի իրանց հմար հաց կերան, գնացին ավի: Աղջիկը միամիտ նստած էր իրա բանին, օրեցօր էդ աղջկա փորը ուռեց. դառավ էրկու ֆոգիս կնիկ:

Իրիկունը ըդոնց մարդիկն էկան, ասեցին.— Ա՛յ ձեր լավ քիրը, տեսե՛ք ինչ օյին ա հանե, փորն ուռել ա:

Աղպերտինքը թամաշ արին, տեհան, որ քիրը օրերի վրա ա, մենե աղպերը վե կալավ թաքուն ասեց պուճուր աղպորը.— Մի ձի կնստես, կքաշես թարքդ, մի տասն օրեն ճամփա հեռու կտանես, կթողաս, կգաս. ընդուց դենը ինչ կուզի թո՛ղ ըլնի:

Քնեցին. լիսը բացվեց, պուճուր աղպերը հաց կերավ, քիրը հաց կերավ, իրանց հմար ճամփի պաշար վե կալան, քցեցին խուրշնի մեջը, կապեցին ձիու թարքը, նիլլան ձին, գնացին: Մեկ օր, հինգ օր գնացել ին, տասն օրը թամամեց, հասան մի վայրենի մեշի:

Ըտեղ աղջիկն ասեց.— Աղպեր, բեղարել եմ, վե գանք ձիուցը, հա՛մ ձին խոտ կուտի, հա՛մ մենք կդինջանանք:

Ձիուցը վեր էկան, ձին աղպերը օրեկեց¹, իրանք նստեցին, հաց կերան:

Աղջիկն ասեց.— Ա՛ղպեր ջան, նստի, գլուխս դնեմ ծնկանդ մի քիչ քնեմ, վե կենանք, էթանք:

Աղպերը նստեց, քիրը գլուխը դրեց ծնկանը քնեց: Շատ էր քնե, թե քիչ՝ աչքերը բաց արեց, տեհավ, որ ո՛նչ աղպեր կա, ո՛նչ ձի:

— Հե՛յ վա՛խ, — ասեց, — աղպերտինք, էս ի՛նչ օյին էր՝ հանեցիք իմ գլուխը:

Մնաց էդ վայրենի մեշի միջին: Կես գշեր էր, աղջիկը իլաշը կտրվեց, նիլլավ մի բանձր ծառի վրա նստեց մինչև լիս, ծառիցը վեր էկավ, մեշի մեջն ընկավ՝ սկսեց ծառապտուղ ուտի:

Մանգալոն, մանգալոն մեշիցը դուռ էկավ, տեհավ, որ հրես մի գետ կողքովն էթում ա, ասեց.— էս լավ էլավ, ջուր խմեմ, լվացվեմ, էթամ:

¹ Երկար պարանոմ կապեց (Մ. Բ.):

կզացալ ջուր խմելու, գետիցը մի օձ ձեն տվեց էդ աղջկա փորի օձին, ասեց.— Ա՛յ ախմախ անասուն, էս լեն ու բոլ աշխարքը խի՞ ես թողն, մտե էդ զանաՀլու¹ աղջկա փորը, դո՛ւս արի, անուշ օդ ծծա, ման արի ըստեղարենք:

Օձը փորիցը ձեն տվեց, ասեց.— Խի՞ եմ դուս գալի, մի ի, էլե՛կ եմ քառասուն, սա էլ ինչ ուտում ա՛ նյութը ես եմ առնում:

Վերջը գետի օձը համոզեց էդ օձին, օձն էկալ աղջկա բերնովը վեր ընկալ: Աղջիկը դանակը հանեց, օձի գլուխը կտրեց: Նրա քամակից եռեսուն իննը ճուտերն էլ վեր ընկան, աղջիկը բիրադնի գլխներն էլ կտրեց, փաթրթեց մի տերևի մեջ, դրեց ջերը: Դառալ առաջվա աղջիկը, փորը վեր էկալ: Փա՛ռք տվեց ասսուն, եդ դառալ մեշի մեջ, էլի սկսեց պտղներ քաղիլ, ուտել: Մանգալոն, մանգալոն էկալ հասալ մի մառմառ հավգի, դրա վրին էլ մի հատ շինարի ծառ կար: Աղջիկը ջուր խմեց, լվացվեց, նիլլալ էդ ծառի վրեն: Ամեն օր ըդենց էր անում, վեր էր գալի, մեշի մեջ ման էր գալի, պտղներ էր ուտում, նիլլում էր ծառի վրա նստում:

Օրվա մի օրը՝ մի ուրիշ թագավորի տղա իրա նազիր-վեզրի հետ նստեցին ամեքը մի ձի, ասեցին.— էթա՛նք մեշեն ավ անելու:

Ըդոնք զնացին մեշի մեջը, էս յանը ման էկան, էն յանը ման էկան, ալ չընկալ ձեռները. գնացին հասան էդ մառմառ հավգին:

Թագավորի տղեն ասեց.— Սրանից լալ տեղ չիլնի, վե գանք, հաց ուտենք, ջուր խմենք, ձիանիքը կշտացնենք, եդ դառնանք էթանք մեր տեղը:

Վեր էկան ձիանոցիցը, ձիանիքը օրըկեցին, իրանք նստեցին մառմառ հավգի կողքին՝ հաց կերան: Թագավորի տղեն կզացալ որ ջուր խմի, տեհալ, որ մի աղջկա պատկերք ջրի միջին շողշողում ա՛:

Ասեց.— Հե՛յ վա՛խ, նազիր-վեզրի, էկեք տեհեք էս ի՛նչ պատկերք ա, էս ջրի միջին շողշողում ա:

էկան թամաշ արին, տեհան, որ արևի պես լիս ա տալի: Է՛ս յանը թամաշ արին, է՛ն յանը թամաշ արին, տեհան, որ զադ չի էրեվում: Բիրդան թագավորի տղեն աչքը բանձրացրեց, տեհալ էդ աղջիկը ծառի վրա նստած ա:

Ասեց.— Նազիր-վեզրի, ես իմ ալը գտա, մի նիլլե՛ք, վե բերե՛ք:

¹ Սիրուն (Մ. Բ.):

Նիլլան, աղջկանը ծառիցը վե բերին:

— Դե ձիանիբը թամբե՛ք, էթա՛նք,— ասեց թագավորի տղեն:

Ձիանիբը թամբեցին, նիլլան, աղջկանն էլ թագավորի տղեն քաշեց թարբը, գնացին: Գնացին հասան իրանց քաղաքը: Խաբար տարան թագավորին, թե՛ տղեդ մեշիցը մի հատ վայրենի աղջիկ ա բռնե, բերում ա:

էդ թագավորը գնաց տղի աղաքը, տղին վե կալավ տարավ տուն, ասեց.— Ա՛յ որդի, էդ ի՞նչ ա՛ դու բերել ես:

Տղեն ասեց.— Ա՛յ հեր, իմը կա՛ սա՛ ա, չկա սա՛ ա, որ երկընթիցը վեր էկած լուսեղեն աղջիկ ընի՛ ինձ պետքը չի՛:

Հերն ասեց.— Մեղքը քու շըլինքը, դո՛ւ գիտաս:

Բերեց էդ աղջկանը պսակեց տղի հետ: Մնաց էդ աղջիկը ըտեղ օխտը տարի, օխտը տարվա միջին մի անգամ էլ ա շխոսաց, լալ մնաց: Ըդրանից էրկու տղա էլավ, մինը հինգ տարեկան, մինը էրկու տարեկան: Թագավորի տղի ջանին հասավ:

— Սա պտի,— ասեց,— մի խնձոր տանեմ տամ մենձ տղիս, ես էլ տափ կենամ, տենամ կնիկս լիզու ունի՞, թե լալ ա:

Խնձորը տարավ տվեց մենձ տղին, ինքը գնաց տափ կացավ: Մենձ աղեն խնձորը հաղացնում էր, պուճուրը լաց էլավ:

Ասեց.— Մայրի՛կ, ես էլ եմ խնձոր ուզում:

Շատ լաց ընեալուց եղը, մերն ասեց.— Ա՛յ որդի, ի՞նչ անեմ, հերդ կուլի բուն էր բերե էդ մի խնձորը, բերում էր թո՛ղ էրկուը բերեր, ամբիդ մեկը տար:

Թագավորի տղեն վազեց ընկավ կնկա շըընքովը, ասեց.— Գլխի՛դ, արևի՛դ մեռնեմ, էս օխտը տարի ա, ես քեզ բերել եմ, բա խի՞ չիր խոսում:

Աղջիկը վե կալավ ասեց.— էս օխտը տարի ա ես քու ձեռին եմ՝, դու մեկ օրից մեկ օր ինձ խի՞ չիր հարցնում, թե. «Ի՛նչ ես, ջի՛նս ես». ես հո՞ ծառից չի էլե, քուլից չի էլե, ես էլ թագավորի աղջիկ եմ, ինձ էլ ունեմ թագավորութլուն, աղպերտինք՝

— Դե՛, — ասեց, — ի՞նչ անեմ, սխալվել եմ: Ուզում ես քեզ դրկեմ քու հերանց տունը, գնա՛ քու աղպորտանցը տե՛ս:

Կանչեց նաղիր-վեզրին.— Զորքերը հազրեք,— ասեց,— կառեթ հազրեք, իմ կնկանը վեր ունեք տանեք իրա հերանց տունը:

¹ Քո կինն եմ (Մ. Բ.):

է՛հ, նազիր-վեզիրը պատրաստութիւն տե՛հան, թագավորի հարսին վի կալան, էրեխեքանց հետ զնացին: Գնացին հասան էն մեշի մեշը, որ էդ աղջըկանը բերել ին: Ըտեղ մութն ընկավ: Վեր էկան ըտեղ, շաղըրներ տվեցին, մի շաղիր նազիր-վեզրի հմար, մի շաղիր թագավորի հարսի ու իրա էրկու էրեխու հմար, շորս դրաղն էլ զորքը շաղիր տվեց նստեց, իրանց հացը կերան, պրծան: Նազիր-վեզրի միտքը փոխվեց, զնացին թագավորի հարսի մոտ, բարև տվեցին, նստեցին:

Վի կալան, ասեցին.— Մենք էկել ենք, քու մոտ էս գշեր անց-կացնենք:

Կնիկն ասեց.— Մտքնեբրովդ մե՛ք անցկացնի, ըդենց բան չիլնի:

Ասեցին.— Զէ՛, պտի մնանք:

Թագավորի հարսն ասեց.— Անհնարին ա, վի կացեք, զնացե՛ք:

Ասեցին.— Զի՛լնի, շես թողա, մենծ տղիդ կմորթենք:

Ասեց.— Մորթե՛ք, շմորթե՛ք, ըդենց բան չի՛լնի:

Նազիր-վեզիրը բռնեցին մենծ տղին, մոր աչքի աղաքին մորթեցին, ասեցին.— Հմի ի՞նչ ես ասում:

Ասեց.— Ինձ էլ մորթե՛ք՝ շե՛մ թողա:

Վի կացան պուճուր տղին էլ մորթեցին: Կնիկը տե՛հավ, որ էլ ճար չկա, ասեց.— Դուք ձեր աստվածը յավաշ դուա էթամ, դամ՝ ի՛նչ անում եք, արե՛ք:

Մի թել կապեցին կնկա ձեռիցը, կնիկը շարսափն առավ վրեն՝ զնաց: Գնաց մի վարդի քոլի տակ նստեց, թելը եդ արեց, կապեց վարդի քոլիցը. շարսափը քցեց վարդի քոլի վրեն, թողաց փախավ:

Նազիր-վեզիրը շատ թամաշ արին, տե՛հան որ կնիկը չէկավ, ասեցին.— Զանը՛մ, ի՞նչ էլավ դրա դրսև էթալը, վի կենանք, էթանք բերենք:

Վի կացան զնացին վարդի քոլի կուշտը, շարսափիցը քաշեցին, թե. «Վի կա՛ց, ի՞նչ ես նստե ըդքան», տե՛հան, որ դարտակ շարսափն էկավ: Հասկացան, որ կնիկը փախել ա, չկա: Է՛ս յանը, է՛ն յանը մանգալոն կնկանը չգտան, եդ դառան իրանց շաղըրները. իրար մեշ խոսացին, թե. «էթանք թագավորին ի՞նչ ասենք»:

Ասեցին.— Էթանք ասենք, որ քու հերն ասում էր՝ էդ վայրենի աղջիկ ա, դու ասում իր՝ չէ՛, հենց որ հասանք մեշի մեշ, շաղըր-

ները տվեցինք նստեցինք, գշերը վեր էր կացե, էրկու էրեխուն էլ մորթե, թողե փախե:

Քնեցին. լիսը բացվեց, վե կացան, ճամփա ընկան գնացին դպա իրանց թագավորի երկիրը:

Գնացին ներկայացան թագավորին, թագավորն ասեց.— Հը՛, սալամաթ տարա՞ք կնկանս իրա հերանց տունը:

Ասեցին.— Հերդ ասում էր՝ դա վայրենի աղջիկ ա, դու չիր հավատում. գնացինք էն մեշի՛ մեշ, որտեղ բռնել ինք, չադրները տվեցինք, նստեցինք, գշերը վեր էր կացե, էրկու էրեխուն էլ մորթե, թողե փախե: Է՛ս յանը, է՛ն յանը ընթան ման էկանք, հոգըք-ներս¹ դուս էկավ, թողացինք էկանք:

Թագավորի տղեն ասեց.— Անհնար ա, վե կաց, նազի՛ր, ընկ-նենք երկրե-երկիր, ման գանք, որտեղ ըլնի, պտի գտնեմ նրան:

Թագավորն ու նազիրը դարվշի շորեր հագան, ընկան ման գալու:

Գանք աղջկանից սալըդ տանք:

Էդ մեշիցը դուս էկավ, գնաց տեհավ հրես մի չոբան, ոչխար ա արածացնում:

Ասեց.— Բարո՛ւլ քեզ, չոբան ախպեր:

Չոբանն ասեց.— Հազար բարին էկար, ա՛յ քիր: Դու մի դա-նահլու աղջիկ, ինչ գործ ունես էս վերվերի տեղերում ման էս գա-լի մենակ:

Աղջիկն ասեց չոբանին.— Ախպեր ջա՛ն, իմ դարդերը շատ ա, մի հարցնի, հլա սոված եմ, մի կտոր հաց տու ուտեմ:

Չոբանը հանեց պարկիցը մի կտոր հաց, դրեց աղջկա աղա-բը. վե կալավ թասը գնաց մի ոչխար կթեց, բերեց տվեց աղջկա-նը: Աղջիկը կաթը փրթեց կերավ, վե կացավ:

Չոբանն ասեց.— Ինձ քիր չունեմ, ըստուց եղը դու ինձ՝ քիր, ես քեզ՝ ախպեր:

Մնաց չոբանի մոտ, իրիկունը վե կացան, չոբանի հետ գնա-ցին չոբանի տունը, ըտեղ մնաց աղջիկը մի իրեք ամիս:

Իրեք ամսից եղը աղջիկն ասեց.— Ախպեր ջա՛ն, ես պտի էթամ, ինձ մի ձեռք ձեր շորերից տվեք, տղամարդի, մի ոչխար մորթեք դրա փորը տվեք:

¹ Հոգիներս (Մ. Բ.):

Չորանն ասեց.— Ա՛յ քիւր, չեմ թողա էթաս:

Ասեց.— Անկարելի բան ա, պտի էթամ:

— Է՛, — ասեց, — մեղքը քու շրինքը:

Բերեց մի գառը մորթեց, դրա փորը հանեց, տվեց էդ աղջը-
կանը, մնացած միսն էլ՝ կնկանն, ասեց.— Կարմրացրա՛, դիր իմ
քվոր հետ, ճամփին կուտի:

Աղջիկը հագավ տղամարդի շորերը, մազերը հավաքեց, ոչ-
խարի փորը անցկացրեց գլուխը, կաննեց արևի տակին, փորը
կպավ գլխիցը, դառավ քաշալ: Դա շորանի հետ մնաս բարով ա-
րեց, գնաց:

Շատ էր գնացե, քիչ էր գնացե, աստված գիտա, գնաց հա-
սավ իրա հոր քաղաքը, գնաց իրանց տան աղաքը, նստեց քարի
վրա, տեհավ, որ հրեա իրեք աղպերն էլ էկան:

Աղպերտինքն ասեցին.— Ա՛յ քաշալ, ի՞նչ մարդ ես:

Քաշալն ասեց.— Ղարիւ մարդ եմ, նոր եմ էկե էս քաղաքը.
մարդ չեմ ճանանչում, էկել եմ ըստեղ նստել եմ:

Աղպերտինքն ասեցին.— Կարա՞ս դադ պահի:

Ասեց.— Խի՞ չեմ կարա պահի:

Տարան քաշալին հետները, դադեր տվեցին իրան, ամեն օր
տանում էր արածացնում, իրիկունը բերում տուն:

Շատ ղոշաղ ու զալում տղա էլավ էդ քաշալը. աղպերտինքը
ասեցին, թե.— Զալում տղա ա էրևում, տանենք մեր ամարաթը,
թող ընտեղ ծառայի:

Տարան քաշալին ամարաթը, ընտեղ ծառայեց: Մի քանի ամ-
սից եղը իրա մարդն ու նազիրը դարվշի շորեր հագած, ձիանիքը
նիլած էդ թագավորի տունը ղոնաղ էկան: Քաշալը տեհավ, որ
մեկն իրա մարդն ա, մեկն էլ նազիրն ա: Ըդոնք հաց շինեցին,
նստեցին հաց ուտելու:

Թագավորի տղեն ասեց.— Էրնակ ըստեղ մի առարկա ասող
ըլներ, անկաշ անեինք:

Քաշալն ասեց.— Ես կասեմ, համա պտի դռները շինեմ, բա-
լանդները վեր ունեմ իմ մօտը, մի մարդ իրավունք չունի առանց
իմ հրամանի դուռն էթալու, թե ռազի եք էդ պայմանին, կասեմ:

Ասեցին.— Ռազի ենք, ասա՛:

Քաշալը դռները շինեց, բալանդները դրեց շերը, նստեց իրա
տեղը, սկսեց ասիլը:

Ասեց.— Ժամանակով կար մի թագավոր, ըզրան ունեի իրեք տղա, մի աղջիկ: Էդ թագավորը ծերացել էր, կանչեց իրա իրեք տղին իրա մոտը, ասեց. «Ա՛յ որդիք, գիտա՞ք ընչի հմար եմ կանչեմ: Թե. «Ընչի՞» հմար ես կանչեմ: Ասեց. «Ձեզ մի վասխաթ ունեմ անելու, որ վրին՝ աստված, ներքև՝ դուք, ես մեռնում եմ, իմ աղջիկը հանձնում եմ ձեզ, ընենց թամաշ կանեք, որ էս աշխիցը էն աշխը չեք փոխի: Տղեքն,—ասում ա,— վե կալան ասեցին հորը. «Շա՛տ լավ էս ասում, ա՛յ հեր, ընենց պահենք ըզրան, որ թող էլ չվե գա վրին»: Էկավ հերը մեռավ, տարան հանդեսով թաղեցին. էկան տուն, մենժ ախպորը օծեցին, դրին թագավոր հոր տեղը: Ըստեղ հարսները բան ֆահմեցին¹, ասեցին.— Քաշա՛լ, ձենդ կտրա:

Քաշալն ասեց.— Ձե՛ք ուզում, չե՛մ ասի, վախա՞ցնում եք ինձ: Ընտեղան աղպերտինքն ասեցին.— Քաշալ, գլխիդ, արևիդ մեռնենք, դու ասա, օքմին իրավունք չունի քու վրա խոսալու:

Քաշալն սկսեց ասիլը.— Էդ թագավորի իրեք տղեն ընքան ին սիրում էդ աղջկանը, որ էս աշխից էն աշխը չին փոխում, իրանց կնանոցն էլ բանի տեղ չին դնում: Էկան դրանց կնանիքը ասեցին. «Բա ո՞նց անենք դրան աղպորտանց աշխիցը քցենք, գնացին մի պառավ կնկա մոտ»²:

— Քաշա՛լ, դուրը բաց արա, մենք էթում ենք դուր:

Քաշալն ասեց.— Իրավունք չկա՛, մինչև նաղլը չվերջացնեմ:

Թագավորի տղեքն ասեցին.— Ասա՛, ասա՛, քաշալ ջա՛ն³:

— Էդ նոքարը ես եմ, ա՛յ էն օձերի գլխները, ա՛յ էդ աղջիկը.— ու հանում ա վրիցը տղի շորերը, տակից էրևում են աղջկա շորերը, քաշում ա հանում գլխի վրի փոստը, մազերը թափում ա ուսերին: Նոր ըստեղ աղպերտինքը վազում են ընկնում քվոր ուները, մարդն էլ էն յանիցն ա վազում:

Թագավորի տղեքը նոր ասում են իրանց փեսին.— Դու քու

¹ Հասկացան (Մ. Բ.):

² Ամենայն մանրամասնությամբ պատմում է պառավի խորհրդով կատարված խարդավանքը և երբ հասնում է այն կետին, թե հարսները օձը բերին քցեցին ջրի մեջ, որ տալը խմի, հարսներն ասում են. (Մ. Բ.):

³ Քաշալը շարունակում է պատմել և երբ նկարագրում է, թե ինչպես նա-գիրն ու վեղիքը մորթում են երեխաներին, նազիրը ուզում է դուրս գնալ, բայց չեն թողնում: Շարունակում է պատմել մինչև վերջը և ապա ասում. (Մ. Բ.):

նազրի-վեզրի դատաստանն արա, մենք էլ մեր կնանոնց դատաստանը կանենք:

Թագավորի տղեն նազրին դնում ա տախտակի վրա՝ դիմադիմա կոտորում ա, ասում ա.— Տարն՛ք Թափեք շուր, Թող դուրդ ու ղուշը ջամդաքը ուտի:

Աղալրտինքը իրանց կնանքանցը կապում են ամեն մեկը մի ձիու պոչից ու բրախում հանգը. իրիկունը ձիանիքը դալիս են տուն, պոչներիցը մենակ մազերն ա մնում կապած:

Նո՛ր բերում են իրանց քվորը օխտն օր, օխտը դշեր հարսանիք են անում, էդ Թագավորի տղի հետ պսակում են, ճանապարհ են դնում իրա երկիրը: Նա էթում ա ընտեղ իրա Թագավորությունն անում, իրեք աղպերը մնում են իրանց երկրումը իրանց Թագավորությունն են անում:

Ընդոնք հասան իրանց մուրազին, դուք էլ հասնեք ձեր մուրազին:

Ասասնից իրեք խնձոր վեր ընկավ, մեկը՝ ասողին, մեկը՝ լսողին, մեկն էլ՝ անկաջ ղնողին:

